

Skötselplan för naturreservatet Rocknenområdet i Ljungby kommun

Innehållsförteckning

BESKRIVNINGSDDEL.....	4
1. Syftet med reservatet	5
2. Uppgifter om området.....	6
3. Historisk markanvändning.....	7
4. Områdets bevarandevärden.....	9
4.1 Natura 2000	9
4.2 Geovetenskapliga värden och förhållanden.....	10
4.3 Biologiska värden.....	11
4.4 Kulturhistoriska värden.....	15
4.5 Friluftsliv	15
4.6 Anläggningar	15
5. Genomförda inventeringar och dokumentation.....	16
PLANDEL	17
6. Skötselområden	17
6.1 Bevarandemål för hela området	17
6.2 Generella riktlinjer och åtgärder för hela området.....	18
6.3 Åtgärder för att återställa hydrologin	19
6.4 Naturvårdsbränning.....	19
6.5 Skötselområden	20
7. Jakt och fiske.....	28
8. Bränder, storm, översvämningar, insekts-/svampangrepp...	28
9. Utmärkning	29
10. Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder	29
11. Förvaltning, tillsyn och uppföljning.....	30
BILAGOR.....	30
Bilaga 2a.....	31
Bilaga 2b	32

BESKRIVNINGSDDEL

Rocknen är en rullstensås, som framträder väl genom det exponerade läget i öppna kärr. Den består av höga kullar med getryggsform och lägre, mera plana partier. Åsen är till stor del klädd med tallskog.

I det långsträckta kärret väster om åsen finns mycket stora förekomster av myrlilja, klockljung och dvärgbjörk. Arterna dominerar inom från varandra väl avgränsade zoner. Öster om åsen utbreder sig stora kärr med tuvbildande blåtåtel. Utefter Torserydsbäcken är växtsamhällena mer omväxlande och innehåller brunven, nålstarr, taggstarr, ängsvädd och blodrot. Där finns också ett rikt fjärilsliv med bland annat blåvingar och nätvingar. Där Torserydsbäcken nedströms Madsjön mottar vatten från flera torvbäckar har våta gungflyn med bland annat dyttåg bildats.

Söder om naturreservatet är myren något torrare. Här finns en av länets rikaste klockjungsförekomster.

Fågellivet är typiskt för de naturmiljöer som området omfattar. Reservatet är en viktig lokal för skogshöns och för många andra skogslevande arter som minskat starkt i det omgivande skogslandskapet i södra Sverige.

Kombinationen av ås och myr ger inom Rocknenområdet ett speciellt landskap med ovanliga växtsamhällen. Det har särskilt stora landskapsmässiga, geovetenskapliga och biologiska värden och utnyttjas för friluftsliv.

I skötselplanen anges i förekommande fall rödlistekategori för arter som omfattas av Artdatabankens rödlista 2020. Den svenska rödlistan är ett mått på arters utdöenderisk i landet och kategorierna är följande:

NT = Nära hotad

VU = Sårbar

EN = Starkt hotad

CR = Akut hotad

Arter inom kategorierna VU, EN och CR omfattas av begreppet ”hotade”.

1. Syftet med reservatet

Enligt Länsstyrelsens beslut daterat den 20 juni 1977 med ärendenummer 11.121-8-7181 (bilaga 3) är syftet med reservatet att:

bevara ett naturskönt skogs- och myrområde med den välutbildade rullstensåsen Rocknen jämte sidoavlagringar av rullstensgrus, barrskog med bland annat linnéa, myrar med stora förekomster av bland annat myrlilja, klockljung och dvärgbjörk samt ett rikt djurliv.

2. Uppgifter om området

Tabell 1. Administrativa data.

Naturreservatets namn	Rocknenområdet
NVR-id	2002381
Län	Kronoberg
Kommun	Ljungby
Natura 2000-område	SE0320002 Rocknen-Hästhultsskogen
Socken	Odensjö
Lägesbeskrivning	5 km sydost om Lidhult
Naturgeografisk region	11 Sydsvenska höglandets västdel
Huvudsaklig objektkategori	SM, Skogs- och myrmosaiker
IUCN-kategori	III, Naturmonument
Fastigheter och ägarkategori	Odensjö-Hylte 2:1 Privat Odensjö-Hylte 2:2 Naturvårdsverket Torarp 2:55 Naturvårdsverket Torarp 3:19 Privat Torarp 4:1 Privat Torseryd 1:6 Privat Torseryd 1:14 Naturvårdsverket Torseryd 2:2 Privat Åsen 1:27 Privat
Servitut/rättigheter/ samfälligheter	Samfälld bäck Torseryd akt 07-ODE-66 Samfällt fiske i Madsjön Torseryd akt 07-ODE-72 Samfällt fiske Torseryd akt 07-ODE-46 Servitut 07-77/186 Väg Färdselservitut Torarp akt 07-ODE-20 Färdselservitut Torseryd akt 07-ODE-46 Färdselservitut Torseryd akt 07-ODE-66
Sakägare	Enligt bilaga 5
Areal	Totalareal: 334,4 hektar, varav 333,2 hektar landareal och 1,2 hektar vattenareal enligt Nationell Marktäckedata.
Förvaltare	Länsstyrelsen i Kronobergs län

Tabell 2. Prioriterade bevarandevärden

Typ	Bevarandevärde
Naturtyper	Myrsjöar (3160), Torra hedar (4030), Fuktängar (6410), Öppna mossar och kärr (7140), Taiga (9010), Skogsbevuxen myr (91D0).
Strukturer	Rullstensås, gruskullar, öppna myrar och kärr, gamla träd, multnande ved, bäck, sandmiljöer
Arter	Vedlevande insekter, knärot, linnéa, korallrot, myggblomster, spindelblomster, myrlilja, klockklung, sandlevande gaddsteklar, brunpudrad nållav, kortskaftad ärgspik, kornknutmossa, tjäder, orre, enkelbeckasin, storspov, smålom
Friluftsliv	Vandring på långsträckt ås

3. Historisk markanvändning

Marken i naturreservatet har historiskt sett tillhört fyra byar inom Odensjö socken; Hylte, Torarp, Torseryd och Åsen.

På en avmätning över Torarps by från 1769 beskrivs hur kärren i Rocknenområdet var byns bästa slåttermark. Problemet var att de låg långt från byn, nästan 5 kilometer fågelvägen. Genom avmätningen och den medföljande texten tecknas också en bild av Rocknenområdet i stort under 1700-talet; slåttermarken var koncentrerad till kärrstråk och vattendrag medan de stora myrmarkerna av högmossekaraktär som saknade rörligt markvatten var av ringa värde för slåtter eller bete. I Torseryd bestod hälften av byns utmark av mossar och betet beskrevs som så dåligt att byn inte hade någon ost eller smör som kunde säljas som överskott. Timmerskog fanns i området i tillräcklig omfattning för att försörja byn själv med virke. Eftersom byn hade två sågverk gav sågade trävaror en möjlighet till en välbehövlig inkomst. I texten till avmätningen från 1769 beskrivs dock hur virke måste införskaffas från andra byar för att kunna sågas och i sin tur ge en förtjänst vid försäljningen av brädor. Att vara tvungen att köpa in råvaran till sågverken minskade naturligtvis förtjänsten. Texten avslutar med att på sjuttonhundratalsvenska konstatera att *tillväxten här å orten ej har särdeles framgång*.

På kartan från 1769 framgår tydligt att det är fuktstråket med rörligt markvatten nordost om Madsjön som var områdets bästa slåttermark. Myrholmarna i detta område beskrivs som backar, delvis beväxta med mindre tallar. Området norr om Torserydsbäcken beskrivs som Åsens mader. Väster om slåttermarken låg mossmark som inte markerats som slåttermark på

1700-talet. Hela Torarps ängagärde, inklusive myrholmarna, var, tillsammans med Åsens mader, avstängslat från de omgivande mossmarkerna (som betades tillsammans med byns övriga utmark ända ut till Bolmens strand i öster). Det avstängslade området på Torseryds ägor omfattade knappt 50 hektar slåttermark, minus de myrholmar som låg inom gårdet.

På storskifteskartan över Torseryd från 1804 framgår att slåttermarken i den västra delen av reservatet varit koncentrerad kring Torserydsbäcken. Resterande del av de västra våtmarkerna är betecknade som mosse. Torseryds änggärde i Rocknenområdet bestod av ungefär 25 hektar kärr som sträckte sig mellan Torserydsbäcken i norr och Madsjön i söder. Detta område var avstängslat från den övriga utmarken i området.

På storskifteskartan över Hylte från 1817 framgår att samma kärrstråk som slogs på Torarps ägor också nyttjades som våtslåttermark i reservatets sydvästra del. Utanför kärrstråket var mossmarken även här betraktad som mer improduktiv. Den riktigt högproduktiva delen av kärrstråket var ganska smal; mellan 10 och 20 meter bred.

På lagaskifteskartan över Torarp från 1840 framgår att samma område som 1769 fortfarande nyttjades för våtmarksslåtter. Åtta ängslador är markerade på kartan, varav alla utom en stod på myrholmarna i området.

På lagaskifteskartan över Torseryd från 1853 är området med våtmarksslåtter detsamma som på storskifteskartan från 1804. Intressant att notera är dock att Torserydsbäcken förefaller rätad i den del där den rinner genom ängsgärdet i områdets nordvästra del. Uppströms rätningen finns ett dämme med en byggnad markerad på kartan. Platsen för detta är precis där rullstensåsen och Torserydsbäcken möts, där stigen idag passerar. Uppströms detta dämme fanns ytterligare ett dämme, strax väster om reservatet, där gården "Dammen" idag ligger.

På lagaskifteskartan över Hylte från 1860 är ängagärdet med våtslåttermark i reservatets södra del tydligt markerat. Området omfattar ungefär 65 hektar slåtteryta och sex ängslador finns utsatta på kartan. Samma bild ges på en karta över en hemmanklyvning i byn från 1868. Precis som i de andra byarna som omger Rocknenområdet var slåttermarken i områdets kärrmiljöer helt avgörande för att byarnas jordbrukssystem skulle fungera; för Hylte

var slåttermaderna i Rocknenområdet större än hela den sammanlagda ängsmarken på byns inägomark.

Sammanfattningsvis visar de historiska kartorna över området att reservatet under lång tid varit präglad av våtmarksslåtter. De omgivande fyra byarna slåttrade sammanlagt ungefär 140 hektar våtmark inom naturreservatet under 1700- och 1800-talen. Övriga våtmarker utan rörligt markvatten var sannolikt mycket lite påverkade av mänsklig aktivitet. Även om högmossarna ingick i den betade skogen lär betespåverkan ha varit liten eftersom markerna är lågproduktiva, har dålig bärighet och låg långt från gårdarna.

Skogen var sannolikt ganska hårt nyttjad redan under 1700- och 1800-talen. Beskrivningarna av myrholmar såsom backar eller bevuxna med mindre tallar tyder på påverkan av avverkning och bete. I Torarp rådde under 1800-talet virkesbrist då byn hade två sågverk vars produkter delvis användes för avsalu.

Slutligen något om Torserydsbäcken: vattendraget och dess omgivande våta miljöer var helt avgörande för slåtterproduktionen i området och därmed för hela byarnas jordbrukssystem eftersom alla samhällen i trakten hade så stort andel av sin slåttermark inom det som nu är naturreservatet. Bäckens nyttjades också tidigt som kraftkälla; sågverk fanns redan på 1700-talet öster om reservatet och under 1800-talet rätades och dämades bäcken ytterligare i reservatets nordvästra del. På 1960-talet rätades och rensades Torserydsbäcken ytterligare, vilket tros ha föranlett en igenväxning av myren i de norra delarna av reservatet, enligt uppgift från reservatsbeslutet år 1977.

4. Områdets bevarandevärden

4.1 Natura 2000

Området utgörs i sin helhet av ett Natura 2000-område som klassas som typen SCI (Sites of Community Importance), det vill säga av vikt för bevarande av livsmiljöer för växter och djur. I området finns arter och livsmiljötyper som är listade i art- och habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG) och i fågeldirektivet (Rådets direktiv 79/409/EEG). Sverige förbinder sig att skydda och vårda dessa områden så att en gynnsam bevarandestatus för områdets arter och naturtyper upprätthålls. En bevarandeplan för Natura 2000-området har upprättats och fastställts.

Tabell 3. Livsmiljötyper inom Natura 2000

Kod	Namn	Areal i hektar
3160	Myrsjöar	1,2
6410	Fuktängar	2,4
7140	Öppna mossar och kärr	169
9010	Taiga	44,3
9060	Åsbarrskog	10,2
91D0	Skogsbevuxen myr	3,6
9900	Icke-natura livsmiljötyp	103,7
Total skyddad areal		334,4

4.2 Geovetenskapliga värden och förhållanden

Genom områdets västra delar löper en välutbildad, ryggformad rullstensås. Den kantas av branter som löper ner mot omgivande mossar och kärr. Åsen har troligen bildats i en smältvattenkanal i inlandsisen under dess avsmältning, när isranden gick genom området omkring 10 000 år före vår tideräkning. I nordvästra delen av reservatet är åsen genombruten av bäckavloppet från Torserydssjön. Åsen bildar norr om bäcken en rygg med "pucklar" på mer än 10 meters höjd. Närmast bäcken är den åtsnörd till en markant åskulle. Bredden vid basen är här omkring 50 meter. Söder om bäckgenombrottet bildar åsen en ansvällning och når mer än 12 meters höjd och 100 meters bredd. Åt öster och söder utbreder sig ett bälte sidoavlagringar i form av kullar och ryggar inneslutande kärrsänkor. Ryggarna är vanligen anlagda i sprickor längs med randen av inlandsisen. Detta bälte närmast åsen är inemot 250 meter brett och 600 meter långt. Mot söder fortsätter åsen med tämligen konstant bredd av 50–60 meter och böljande, vanligen smalt, mjukt rundat krön, som på de högre partierna breddas till ett krönplan. Ryggen består av "pucklar" och "svankar". Den blir stegvis lägre.

Omkring 750 meter söder om bäckgenombrottet ligger en markant åsgrop mellan åsryggen och en åssporre i öster.

Omkring 1,5 kilometer söder om bäckgenombrottet bildar åsen en markant vinkelkrök. Norr om denna är riktningen nordnordväst-sydsydostlig, söder därom ostnordost-västsydvästlig. Den senare delen är låg och smal, ungefär 30 – 40 meter. Denna åsform framträder särskilt vackert genom kontakten med kärren. Åt sydväst

fortsätter åsen med 3-7 meters höjd och mindre markerad ryggform för att avbrytas ungefär 2,2 km söder om bäckgenombrottet.

Från åsen har man en god överblick över myrområdena och omgivningen. Området har karaktären av vildmark, men är ändå lättillgängligt på grund av åsen. En stig går med skiftande sträckning på och utmed åsen.

4.3 Biologiska värden

Myrkomplexen, som är relativt opåverkade av dikningsåtgärder, är omtalade för sina öppna kärr med rik förekomst av myrlilja, klocklång och dvärgbjörk. I det äldre reservatsbeslutet från 1977 beskrivs förekomsten av myrlilja att vara ”veterligen den ojämförligt största i Småland och Halland”. Kärren är än idag påtagligt öppna till sin karaktär och hyser få spår av igenväxning. Dikning har dock förekommit, framför allt i reservatets sydöstra delar. Likaså har Torserydsbäcken, som löper genom myren i norr, varit föremål för uträtning och rensning, vilket torde ha påverkat hydrologin i myren i stort. I norr (skötselområde 2b) är igenväxningen av ungtall på före detta öppna myr påtaglig. Likaså är den skogsbevuxna myren som omgärdar myrkomplexen påfallande likåldrig och tät, vilket kan vara ett resultat av störd hydrologi samt senare decenniernas kvävenedfall.

Mossarna är vidsträckta och öppna och har stor potential att hysa ett rikt fågelliv, såväl på den öppna myren som på de trädklädda myrholmarna. Arter som noterats är bland annat orre, tjäder, trana, kungsörn, enkelbeckasin, storspov och smålom. Lite är dock känt om utvecklingen av fågellivet i sen tid.

Bland kärlväxter förekommer arter typiska för den västliga myrens fattiga växtsamhällen med exempelvis spindelblomster, myggblomster och korallrot.

Rullstensåsen Rocknen utgör, förutom ett vackert och intagande landskapselement, också hemvist för naturmiljöer som hyser, och som har stor potential att hysa, naturvärden med arter knutna till glesa tallskogsmiljöer, sandiga marker och ljunghedar. Åsbarrskogen längs åsens norra och östra delar rymmer både gamla träd, av såväl gran som tall, död ved – både stående och liggande – och gläntor där linnéa och knärot växer. Här har också kornknutmossa påträffats. Flera granar är senvuxna och en del av granarna är vidkroniga och draperas av hänglavar.

Ljungheden på åsens norra krön har bränts (våren 2022) och har potential att utgöra livsmiljöer för såväl sandlevande gaddsteklar, ljungbesökande pollinatörer och en örtrik flora.

Längre söderut längs åsen domineras skogen av tall, varav flera träd är äldre och har strukturer med död ved, grov bark och vidkroniga växtsätt. I denna skog förekommer också ädellöv, främst ek, men även bok. Skogen har på sina håll naturliga gläntor där träd fallit till marken och dött. Brunpudrad nållav har påträffats på bar tallved.

Torserydsbäcken genomkorsar myren i den nordvästra delen av reservatet. Vattnet flödar fritt och svämmar längs stora sträckor över myren längs bäckens kanter, där vattendraget i princip bildar breda "deltan". I väster, där bäcken löper tvärs igenom åsen, har fåran dock rätats ut och en lämplig naturvårdsåtgärd är här att återskapa bäckens naturliga meandring. I övrigt finns partier i bäckens norra delar som karaktäriseras av fuktäng, med förekomst av olika starr-arter och ängsvädd.

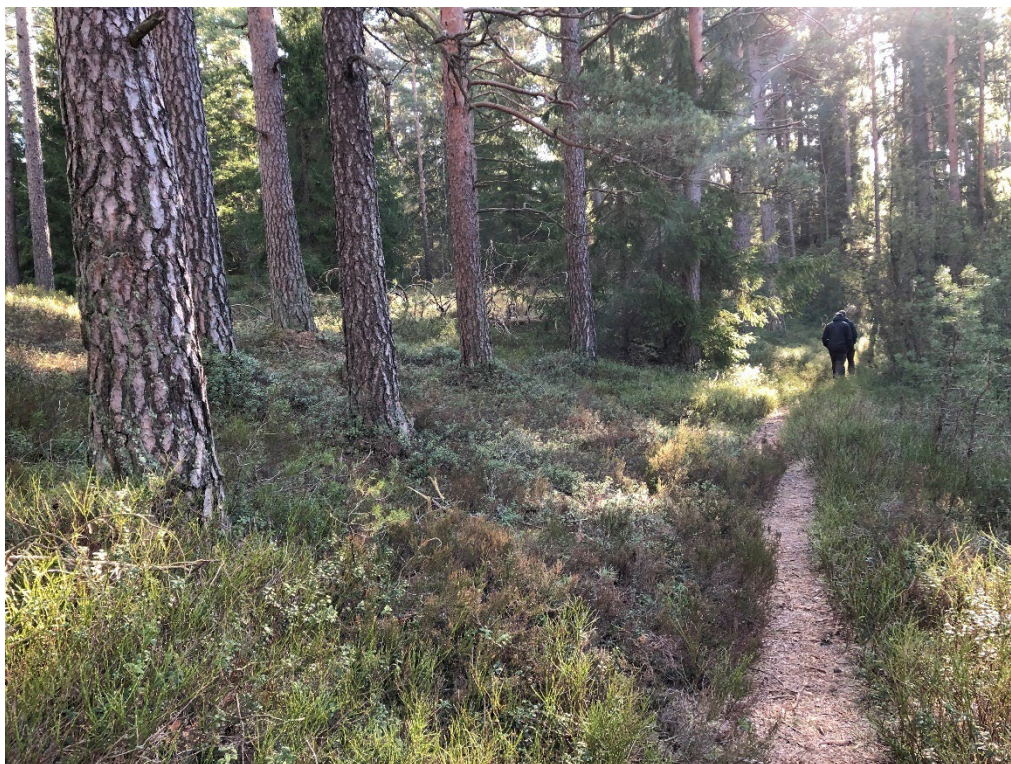
Reservatets skogsmiljöer är delvis påverkade av skogsbruk, i de delområden det varit tillåtet att bedriva skogsbruk enligt det äldre reservatsbeslutet. Här är skogarna homogena och saknar äldre träd. I de områden där skogsbruk inte har bedrivits, i synnerhet i reservatets östra del och på vissa myrholmar, finns fina naturskogsmiljöer med äldre och grova träd av både gran och tall. I synnerhet i den östra delen av reservatets skogklädda delar finns påfallande grova granar. Här förekommer också död ved i olika nedbrytningsstadier och knärot växer spritt i området.

På myrholmarna i reservatet växer blandskogar med äldre träd. Här förekommer grova och vidkroniga tallar. På vissa av dessa lokaler växer också knärot.

Den rika förekomsten av sandmiljöer i reservatet borgar för förekomster av arter som är specifikt anpassade till ett liv i sanden. Likaså kan reservatet ha stor potential att hysa arter inom organismgrupperna vedlevande insekter, kryptogamer och myrhäckande fåglar. Lite är dock känt om sådana artförekomster och det är av stort intresse att genomföra inventeringar av arter inom dessa organismgrupper för att få ökad kännedom om naturreservatets naturvärden.

Ljungheden på åsen brändes på våren 2022.

Åsbarrskogen i norr hyser äldre träd av både gran och tall.

Längs åsens rand mot myren växer här och var vidkroniga tallar.

Myrmiljöerna och dess kärr är påfallande öppna.

Torserydsbäcken i öster breder ut sig i ett "delta" över myren.

4.4 Kulturhistoriska värden

Inga fornlämningar finns noterade i reservatet.

4.5 Friluftsliv

4.5.1 Tillgänglighet

Reservatet är lätt tillgängligt via allmän bilväg, exempelvis via sträckan Åsen – Torseryd – Stönja.

4.5.2 Slitage och störningar

Risken för slitage och störningar från det rörliga friluftslivet bedöms som liten. Det kan snarare vara positivt ur naturvårdssynpunkt med aktiviteter som medför en (måttlig) markstörning i området, exempelvis cykling och ridning.

4.6 Anläggningar

Det finns en iordningställd parkeringsplats i naturreservatets norra del. Härifrån kan man lätt ta sig ut och upp på åsen, genom de naturliga stigar som finns där.

5. Genomförda inventeringar och dokumentation

Lantmäteriet <https://historiskakartor.lantmateriet.se/>

Länsstyrelsen i Kronobergs län, 1989. Kronobergs Natur.

Naturvårdsprogram för Kronobergs län. Områdesbeteckning: 81-94b

Naturvårdsverket (2020). Bearbetade uppgifter över naturtyper och markslag enligt KNAS. Metrias databas VIC Natur.

Sveriges geologiska undersökning. Jordartskarta.

VISS – Vatteninformationssystem Sverige

<https://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA9568898>

PLANDEL

6. Skötselområden

Naturreservatet är indelat i 8 skötselområden (i vissa fall med tillhörande delområden), se skötselplanekartan (Bilaga 1).

6.1 Bevarandemål för hela området

Målet med området är att bevara och utveckla naturvärden knutna till öppna mossar och kärr, äldre barrblandskogar, ljunghedar och glest tallskogsbevuxna rullstensåsar med sandiga miljöer.

Skogarna i reservatet ska utvecklas till äldre talldominerade barrblandskogar med strukturer och arter typiska för dessa miljöer. Lövinslaget ska öka och strukturen i skogarna ska bli mer varierad. Det ska finnas rikligt med gamla träd och död ved i olika former, stående som liggande, inklusive levande träd med döda träddeklar. Skogarna på rullstensåsen ska karaktäriseras av glesa, ljusöppna miljöer där grova, solbelysta tallar framträder som det dominerande trädslaget.

I åsbarrskogen längs åsens sidokrön i norr, och i fuktigare partier i reservatet, ska inslaget av gran vara högre. Här eftersträvas en struktur av barrblandskog, där senvuxen gran och tall växer sida vid sida, i skogar som påverkas genom naturlig dynamik och på så vis behåller en luckighet med gläntor, sumpskogsartade partier och miljöer där markskiktet florerar av mossor och kärlväxter typiska för barrnattskogar, såsom kornknutmossa, knärot och linnéa.

Småskaliga naturliga processer som exempelvis trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning, liksom periodvisa omvälvande störningar, till exempel insektsangrepp, översvämning, stormfällning eller brand ska påverka dynamik och struktur.

Ljungheden på åsen ska präglas av en dynamik som tillåter föryngring och en variation i förvedning/föryngring av ljunghed som är gynnsam för floran och insektslivet som är knuten till dessa miljöer. Detta åstadkoms bäst genom återkommande naturvårdsbränningar och/eller ett extensivt bete.

Sandblottor ska återskapas och upprätthållas, antingen genom mekaniskt tillskapande, genom återkommande naturvårdsbränningar eller genom ett extensivt bete.

Den rika förekomsten av sand i reservatet och i trakten som helhet gör att man kan skönja livsmiljöer tillbaka i tiden, som varit mer gynnsamma för sandberoende arter. Påverkan som sannolikt har minskat/försvunnit från området är till exempel förekomsten av återkommande bränder och bete ”på skogen”, det vill säga ett geografiskt storskaligt, men lågintensivt bete. Skötselmetoder som efterliknar dessa påverkansfaktorer ska eftersträvas i hela reservatet.

Arter som kan ha funnits i området (med avseende på den rika sandförekomsten), men som nu har försvunnit är exempelvis mosippa, ryl och sandödlor. Åtgärder för att återinföra dessa arter bör övervägas.

Hydrologin ska vara naturlig och det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Bäckar och vattenflöden i myren ska präglas av naturlighet, fri meandring och innehålla strukturer som möjliggör rika bottenmiljöer, substrat och habitat för sötvattenlevande arter.

Området ska erbjuda besökare förutsättningar för naturupplevelser.

6.2 Generella riktlinjer och åtgärder för hela området

Sammanfattningsvis får följande skötselåtgärder utföras i hela reservatet:

- Röjning av igenväxningsvegetation på mossar och i kärr
- Friställning av grova träd, som gynnas av att växa i ett solbelyst läge
- Tillskapande och utplacering av död ved (inklusive död ved från områden utanför reservatet), veteranisering, ringbarkning, flytt av vindfällan med mera.
- Åtgärder för att återställa hydrologin, till exempel genom att dämna eller lägga igen diken
- Biotopvårdande åtgärder i vattendrag och sjöar i syfte att gynna sötvattenlevande arter
- Utsättning av fisk som kan antas ha förekommit i Torserydsbäcken men som nu försvunnit (till exempel öring)
- Naturvårdsbränning

- Bekämpning av främmande, invasiva eller expansiva arter som hotar naturvärden, till exempel harris
- Uppsättning av fågel-, fladdermus eller insektsholkar samt boplattformar
- Utsättning av i naturtyperna naturligt förekommande arter
- Skapande av jordblottor och utläggning av sand för att gynna växt- och djurliv
- Hela området får betas och anordningar såsom stängsel och vindskydd får anläggas för detta ändamål

Gran som dödas i samband med skötselåtgärder ska i första hand placeras i fuktigare områden. Om behovet av död ved är uppfyllt eller om avverkad gran riskerar att medföra betydande skada på grannfastighet får detta förebyggas genom borttransport, barkning eller motsvarande av gran. Död ved av övriga arter lämnas i naturreservatet. Grenar och omkullfallna träd som bedöms vara farliga eller försvårar framkomligheten får flyttas till annan lämplig plats inom reservatet.

Om Länsstyrelsen bedömer att syftet och de uppsatta målen för skötselområden, naturtyper eller arter hotas av visst vilt kan Länsstyrelsen eller av Länsstyrelsen utsedd uppdragstagare bedriva jakt för att begränsa skador. Detta kan till exempel gälla invasiva arter.

6.3 Åtgärder för att återställa hydrologin

I delar av myren och skogen i reservatet förekommer diken som anlades för länge sedan, som än idag har en avvattnande effekt. Torserydsbäcken har tidigare (först under 1800-talet, sedan under 1960-talet) rätats ut och rensats. Det är angeläget att återställa hydrologin i reservatet, för att motverka igenväxning på myren och för att förbättra livsmiljöer och villkor för sötvattenlevande arter. I Bilaga 2a finns angivet förslag på var diken bör läggas igen och de sträckor i Torserydsbäcken som varit föremål för uträtning och rensning, där biotopvårdande åtgärder nu bör utföras.

6.4 Naturvårdsbränning

Bränder har historiskt sett format och berett plats för arter som är knutna till glesa, ljusöppna skogar med stor förekomst av tall, liksom i miljöer där ljung dominerar i fältskiktet. Bränderna har både uppkommit naturligt och varit anlagda av människan. För att gynna växt- och djurliv som är knutna till såväl ljusöppna tallskogar som

ljunghedar är det angeläget att denna skötsel utförs i reservatet. En plan för vilka områden som genom sin lokalisering och genom förekomst av strukturer lämpar sig för bränning finns beskrivna i Bilaga 2b.

6.5 Skötselområden

Tabell 4. Skötselområden

Typ av skötselområde	Antal delområden	Areal (ha)
1. Rygg- och kullformad rullstensås	2	11,4
2. Öppna mossar och kärr inklusive Torserydsbäcken	2	245,9
3. Utvecklingsmark barrblandskog	1	25,4
4. Barrblandskog	1	31,7
5. Myrholmar	1	11
6. Myrsjö	1	1,1
7. Zon med skogsbruk	1	7,9
8. Friluftsliv	-	-
Summa		334,4

Skötselområde 1: Rygg- och kullformad rullstensås (11,4 hektar)

Beskrivning

Skötselområdet består av den rygg- och kullformade rullstensåsen Rocknen, som löper i nordost – sydvästlig riktning i reservatets västra del. Åsen är indelad i tre delområden baserat på fältskikt, åsens topografi och indelning i brantare respektive flackare partier.

Delområde 1a, 1,1 hektar. Åsparti med ”pucklar” och ”svank”, i söder genombrutet av Torserydsbäcken. Fältskiktet domineras av ljung, med inslag av mjölon, lingon och kråkris. Sly av främst björk förekommer. Enstaka enar och rönnar växer på åsen.

Delområde 1b, 10,3 hektar. Kulligt ryggformad ås bevuxen med barrskog. Tall dominerar i torrare partier, här förekommer även ek och bok. I fältskiktet växer fläckvis ljung, lingon och kråkris.

Bevarandemål

För hela skötselområdet gäller att de skogbevuxna partierna ska utvecklas mot en glest bevuxen, talldominerad åsbarrskog. Arealen

åsbarrskog (naturtyp 9060) ska vara minst 6,55 hektar. Graninslaget ska minska till fördel för tall. Det ska finnas gamla träd och efterträdare till dessa. Det ska finnas rikligt med hålträd samt stående och liggande död ved i olika nedbrytningsstadier. Arealen torra hedar (naturtyp 4030) ska vara minst 4,85 hektar. För att förhindra förvedning av ljungen och för att underlätta spridningen av blommande örter i området ska ljungheden (naturtyp torra hedar) brännas med jämna intervall. Markblottor skapas för att gynna spridning av blommande örter och etablering av marklevande steklar.

Skötselåtgärder

Delområde 1a

- Ljung bränns i intervaller om 5-10 år.
- Längs åsens branter i sydvända lägen skapas sandblottor.
- Sly av lövträd och övrig igenväxningsvegetation hålls efter genom återkommande röjningar.

Delområde 1b

- Gamla, grova tallar i solbelysta lägen gynnas genom att konkurrerande vegetation invid tall dödas och röjs bort.
- Skogen glesas ut genom att tall avdödas, antingen genom ringbarkning eller fällning. Den döda veden får ligga kvar och placeras lämpligen i ost-västlig riktning för att lågorna ska vara maximalt solbelysta och utgöra substrat för vedlevande insekter.
- Gläntor skapas runt ekar genom att tall avdödas antingen genom ringbarkning eller fällning. Den döda veden får ligga kvar och placeras lämpligen i ost-västlig riktning för att lågorna ska vara maximalt solbelysta och utgöra substrat för vedlevande insekter.
- Naturvårdsbränning genomförs vid behov.
- Sandblottor skapas i syd- och västvända lägen för att skapa livsmiljöer för marklevande steklar.

Skötselområde 2: Öppna mossar och kärr inklusive Torserydsbäcken (245,9 hektar)

Beskrivning

Delområde 2a, 238 hektar. Området utgörs av ett myrkomplex som omfattar öppna mosseplan och kärr, kärr och gungflyn, vattendrag och skogbevuxen myr. Kärren har en ymnig blomning av myrtilja (enligt uppgift ett av de rikaste bestånden i Småland och Halland). Såväl mosseplanen som kärren har en mycket öppen karaktär och är relativt opåverkade av igenväxning. Bland orkidéer förekommer fattigmarksarter som myggblomster och spindelblomster. Den skogbevuxna myren består av likåldrig tall som växer på torvmark. Träden står ganska tätt och kan vara ett resultat av kvävenedfall i kombination med tidigare utdikningar i området.

Ett kärrdrag med blåtåtdominans dränerar området i sydväst-nordostlig huvudriktning öster om Madsjön. I de norra delarna har kärrret prägel av slättermad. Viltstigar genomkorsar området.

Torserydsbäcken löper genom myren och korsar i norr åsen. Bäckens svämmar i vissa delar över och bildar "deltan" över kärren. Bäckens har dock varit utsatt för uträtning och rensning och saknar en naturlig meandring.

Delområde 2b, 7,9 ha. Området består av ett mosseplan som har en tät igenväxning av 30-40-årig tall.

Bevarandemål

Öppen myr med en mosaik av öppna mossar, kärr och omgivande skogbevuxen myr med träd i olika åldersklasser och död ved i olika nedbrytningsstadier. Den öppna myren ska vara 224,4 hektar. Det ska finnas typiska arter för den västliga myrens fattiga växtsamhällen, såsom myrtilja, klockklung, tuvull, spindelblomster och myggblomster. Tallmossen och laggkärrret hålls öppna och fria från igenväxningsvegetation. Hydrologin ska vara opåverkad.

Skötselåtgärder

Delområde 2a

- Igenväxningsvegetation av tall åtgärdas genom bränning alternativt återkommande röjningar.
- Delar av området ingår i en bränningsplan för reservatet (se bilaga 2b). Delar av myren bränns i återkommande intervaller,

för att hålla tillbaka igenväxningsvegetation och öka blomningen av exempelvis tuvull.

- I den skogbevuxna myren avdödas tall, till exempel genom ringbarkning, för att skapa en variation i området med mer gläntor, tillskapa död ved och hindra igenväxning ut på den öppna myren.
- Diken läggs igen på lämpliga platser (se bilaga 2a).
- Där Torserydsbäcken löper i områdets nordvästliga delar, utförs biotopvårdande insatser för att återställa en naturlig meandring och skapa livsmiljöer för sötvattenlevande arter (se bilaga 2a).
- Vid behov sätts naturligt förekommande fiskarter, såsom öring, ut i Torserydsbäcken.

Delområde 2b

Igenväxningen av tall åtgärdas genom bränning, röjning eller avverkning. Den tall som inte dör vid en eventuell bränning röjs eller avverkas vid behov. När området har uppnått kriterierna för öppna mossar och kärr sköts det enligt instruktioner för skötselområde 2a.

Skötselområde 3: Utvecklingsmark barrblandskog (25,4 hektar)

Beskrivning

Områdena består i huvudsak av homogena tallskogsbestånd som påverkats av skogsbruk i sen tid. I merparten av områdena är tallen inte äldre än 40-50 år. Flera av delområdena ligger på privatägd mark. I det större delområde som ligger i omedelbar anslutning till rullstensåsen i sydöst finns en tydlig dikespåverkan efter utdikningar på 60-talet. Dessa diken finns kvar även idag.

Bevarandemål

För hela skötselområdet gäller att barrskogen ska utvecklas så att den på sikt uppfyller kraven för naturtypen taiga (9010), med en trädslagsblandning där tall dominerar framför gran och löv. Variationer i trädslagsblandningen ska förekomma i delbestånd och över tid. Lövinslaget ska öka. I sumpigare och blötare partier sparas mer gran. Det ska finnas gamla träd och efterträdare till dessa. Det ska finnas rikligt med hålträd samt stående och liggande död ved i olika nedbrytningsstadier. Skog som växer i anslutning till myren

formas av naturliga processer och ska utvecklas så att den uppfyller kriterierna för skogsbevuxen myr (91D0). Områdena ska ha en ostörd hydrologi.

Skötselåtgärder

- Området sköts så att skogarna blir mer heterogena, med avseende på luckighet, förekomst av död ved och trädslagsblandning. Detta åstadkoms genom avdödande och luckhuggningar av tall i dessa delområden. Tallen ringbarkas eller fälls och lämnas kvar som död ved i områdena.
- I sydvända slänter skapas markblottor genom mekanisk beredning.
- När restaureringsfasen är över, och områdena uppfyller kriterierna för naturtypen taiga, sköts de enligt instruktioner för skötselområde 4.
- Diken läggs igen.

Homogent tallskogsbestånd i skötselområde 3.

Skötselområde 4: Barrblandskog (31,7 hektar)

Beskrivning

Området består av barrblandskogar med en trädslagsblandning av tall, gran och löv (främst ek, björk och bok). I flera av delområdena

förekommer knärot ymnigt. I området som ligger rakt öster om, och delvis omgärdar rullstensåsen i norr, förekommer också linnéa. I det delområde som ligger i reservatets östligaste del förekommer flera grova och vidkroniga granar. Här finns också partier ut mot myren som karaktäriseras av skogbevuxen myr, med tall på torvmark. Här förekommer också enar, vilket kan indikera att områdena tidigare varit något mer öppna, med hävdformer som präglats av bete och/eller brand. Ungefär i mitten av detta delområde, där det är som smalast, förekommer också en mindre granplantering (ca 0,9 hektar). Den ska på sikt avvecklas, så att hela delområdet karaktäriseras av barrnaturskog.

Bevarandemål

Områdena karaktäriseras av barrblandskogar med en förekomst av äldre träd och rik tillgång på träd i olika åldersklasser och död ved i olika nedbrytningsstadier. Skogen danas av naturliga processer, som trädens åldrande och avdöende, vilket skapar luckor och gläntor, som ger plats för nya träd av både barr och löv att gro. Trädslagsblandningen ska på torrare och sandartade jordar domineras av tall framför gran och löv. I fuktigare stråk och sänkor tillåts en större inblandning av gran i bestånden. Området ska hysa livskraftiga populationer av linnéa och knärot. Arealen taiga/barrblandskog ska vara 31,7 hektar.

Skötselåtgärder

- På sandigare jordar gynnas tall framför gran. Det gäller till exempel fastmarksholmen "Berget", som ligger i söder. Där utförs med fördel en naturvårdsbränning, för att begränsa förekomsten av gran. I samband med denna naturvårdsbränning är det av största vikt att knärot bevaras. Genom vattning av plantorna innan och under bränningen kan detta åstadkommas.
- Granplanteringen i det östligaste delområdet avvecklas.
- Där ädla lövträd förekommer hålls de fria från konkurrerande vegetation. Friställning sker av grova lövträd samt ädellövträd.
- Grova tallar i solbelyst läge hålls fria från konkurrerande träd, främst gran.
- I samtliga delområden gäller att knärot, linnéa och cypresslummar får planteras ut vid behov. Plantor får även flyttas inom området, för att förbättra möjligheten till överlevnad.

- Diken läggs igen.

Grova granar och död ved förekommer i skötselområde 4.

Skötselområde 5: Myrholmar (11 hektar)

Beskrivning

Naturskog på fastmark i myren, med en trädslagsblandning av främst tall, gran och björk. Äldre tallar förekommer. Områdena utgör lämpliga tillhåll för fågel och vilt.

Bevarandemål

Myrholmar med förekomst av gamla, grova träd. Lämpliga boträd för rovfåglar ska förekomma. Det ska finnas död ved, såväl stående som liggande, i olika nedbrytningsstadier. Arealen barrblandskog ska vara 11 hektar.

Skötselåtgärder

- Boplattformar sätts upp i träd som kan utgöra lämpliga boträd.
- Veteranisering för att påskynda åldrande hos träd som kan utgöra lämpliga boträd för fågel.
- Naturvårdsbränning får ske.
- Gran bekämpas vid behov.

- Röjning av igenväxningsvegetation och fällning/avdödande av större träd runt grova tallar.

Skötselområde 6: Madsjön (1,1 hektar)

Beskrivning

Liten myrsjö med torvstränder och humöst vatten.

Bevarandemål

Myrsjön ska ha opåverkad hydrologi och god vattenkvalitet, utan negativ påverkan från antropogena verksamheter. Strandlinje med typiska arter för naturtypen ska förekomma.

Skötselåtgärder

- Inventering och uppföljning av ekologisk status.

Skötselområde 7: Zon med skogsbruk (7,9 hektar)

Beskrivning

Område där skogsbruk enligt reservatsföreskrifterna är tillåtet. Delområdet på rullstensåsen i söder domineras av gran. Övriga delar domineras av tall med inslag av gran. Få delar med gammal skog finns.

Bevarandemål

Målet med områdena är att inom ramen för generell naturvårdshänsyn förstärka naturvärdena inom resten av naturreservatet.

Skötselåtgärder

I skötselområdet är det enligt föreskriften A5 tillåtet att bedriva skogsbruk. Om avverkning blir aktuell inom skötselområdet underrättas Länsstyrelsen genom avverkningsanmälan.

Länsstyrelsen eller fastighetsägare kan då eller när som helst annars väcka frågan om stärkt skydd och ekonomisk ersättning för att avstå från skogsbruk i dessa områden.

Skötselområde 8: Friluftsliv

Beskrivning

Naturreseptatet nås lätt via allmän väg. Iordningställd parkering och informationsskylt (från år 2021) finns i reservatets norra del. En tidigare markerad naturstig löper längs åsen och nås lätt via reservatets parkering. Vid parkeringen finns även fikabord.

Bevarandemål

Informationen om reservatet ska vara lättillgänglig och intresseväckande för såväl barn som vuxna.

Skötselåtgärder

- Informationsskylt ses över inom tio år.
- Initiativ som syftar till att öka allmänhetens kunskap om området, exempelvis guidningar, bör uppmuntras.
- Initiativ som syftar till att öka allmänhetens vistelse i reservatet, exempelvis cykling, ridning och orientering bör uppmuntras.
- Åtgärderna enligt ovan ska genom dialog med förvaltaren regleras så att de utförs utan att naturen tar skada.

7. Jakt och fiske

Enligt föreskrifterna är det förbjudet att utfodra vilt eller anlägga åtel. Saltsten för vilt får sättas upp. I övrigt inskränker inte föreskrifterna rätten till jakt och fiske i området.

8. Bränder, storm, översvämningar, insekts-/svampangrepp

Vid händelser som medför att stora mängder träd dör och/eller faller omkull vid till exempel storm, insektsangrepp eller översvämning gäller följande: död ved av lövträd och tall lämnas inom området, men veden får vid behov flyttas till annat skötselområde eller om det är stora mängder till annat naturreseptat. Om dessa händelser medför mycket stora mängder ris och toppar får delar av dessa tas ut. Angrepp av insekter som riskerar att medföra betydande skada på grannfastighet kan åtgärdas genom borttransport, barkning eller motsvarande av gran.

9. Utmärkning

Reservatsgränsen ska märkas ut vilket innebär att gränsmärken målas på träd och på stolpar som slås ned i marken. Gränsmärkena ska placeras så att det går att se från ett märke till nästa. Vid gränsmarkering i skogsmark ska i gränslinjen, med 0,5 m på vardera sidan reservatsgränsen, röjas en tydlig gata. Denna gata får vid behov underhållas av förvaltaren. De träd som avverkas i gränsgatan tillfaller fastighetsägaren som också själv får ta vara på dem eller låta dem ligga kvar. Reservatsgräns som sammanfaller med fastighetsgräns ska underhållas som fastighetsgräns på sedvanligt sätt.

10. Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder

Tabell 5. Sammanfattande prioritering av skötselåtgärder

Skötselområde	Naturtyp	Prioritet 1-3	Tidpunkt
1b	Friställning av grova tallar	1	Inom 3 år
1a	Bränning av ljung	1	Inom 5 år
1a, 1b, 3	Skapande av markblottor	2	Inom 5 år
2	Avdödande av gran	1	Inom 3 år
2	Friställning av grova tallar	1	Inom 3 år
2	Naturvårdsbränning	1	Inom 5 år
2	Röjning av igenväxning	2	Inom 10 år
2a, 3	Igenläggning av diken	1	Inom 3 år
2a	Biotopvård i Torserydsbäcken	1	Inom 3 år
2a	Utsättning av naturligt förekommande fiskarter i Torserydsbäcken	3	Vid behov
3, 4	Utsättning av knärot, linnéa och cypresslumner	3	Vid behov
6	Inventering och bedömning av ekologisk status av Madsjön	3	Vid behov
1, 3, 4	Återinförande av arter hemmahörande i sandiga miljöer, exempelvis mosippa	2	Inom 10 år och vid behov
5	Uppsättning av boplattformar	3	Inom 10 år
5	Veteranisering	3	Inom 10 år
Samtliga	Översyn av gräns	3	Inom 5 år
Samtliga	Översyn av information om reservatet	3	Inom 10 år

Prioritet: 1=Högst, 2=Hög, 3=Lägre

11. Förvaltning, tillsyn och uppföljning

Länsstyrelsen är ansvarig för att skötseln av reservatet följer fastställd skötselplan. Detta inkluderar dokumentation och uppföljning av utförda åtgärder. Länsstyrelsen har även ansvar för den operativa tillsynen i naturreservat enligt 26 kap. miljöbalken genom att övervaka att föreskrifter, dispenser och tillstånd följs.

Uppföljning av bevarandemålen ska ske i enlighet med en uppföljningsplan för länets alla skyddade områden fastställd av Länsstyrelsen.

Uppföljning av utförda åtgärder och av bevarandemålen ligger till grund för en utvärdering av:

- om syftet med reservatet har uppnåtts,
- om bevarandemål och gynnsamt tillstånd uppnåtts i reservatet,
- om skötselmetoder behöver förändras,
- om en revidering av skötselplanen behövs.

Inventering och uppföljning av arter inom följande organismgrupper bedöms som särskilt intressant, då lite är känt om dessa arter i reservatet, men då reservatet förväntas ha god potential att hysa flertalet arter inom grupperna:

- vedlevande insekter
- sandlevande gaddsteklar
- kryptogamer
- kärlväxter
- myrhäckande fåglar

BILAGOR

- 2a. Skötselplanekarta
- 2b. Karta över bränningsområden

